

PARTNERSHIP FOR INNOVATION

Uvod

Jedan od ciljeva programa Partnership for Innovation (PI) je povećanje konkurentnosti malih i srednjih preduzeća, pomažući im da zadovolje potrebe tržišta, otvore nova i zadrže postojeća radna mjesta. Drugi važan cilj programa PI je stvaranje prilika za zapošljavanje i samozapošljavanje mladih unutar dobne granice od 15 do 35 godina starosti. Projekat PI, kojim upravlja Education Development Center (EDC), je petogodišnji program financiran od strane USAID-a.

Izazovi ekonomskog razvoja

Projekat PI se fokusira na ekonomske izazove koji stoje pred Bosnom i Hercegovinom: jedan od njih je visoka stopa nezaposlenosti od 24% do 44,5% koja ne pokazuje znake smanjenja, a koja je još i veća među populacijom mladih. Drugi veliki izazov je izostanak rasta GDP-a i zabrinjavajuće smanjivanje domaćeg i globalnog tržišta. Uzevši u obzir ove ekonomske uslove, porast zapošljavanja mora biti najveći prioritet programa ekonomskog razvoja države. Otvaranje novih radnih mjesta ovisi o jačanju sektora malih i srednjih preduzeća koja zapošljavaju glavninu radne snage. Glavni faktor konkurentnosti malih i srednjih preduzeća je primjena informacionih i komunikacionih tehnologija sa dodanom vrijednosti. Ove tehnologije će modernizirati njihove poslovne procese i omogućiti proboj preduzeća na tržišta Evropske unije i svijeta. Preduzeća će također, uz pomoć novih tehnologija, privući nove klijente te se efikasnije služiti nabavnim i distribucijskim kanalima.

Upotreba ICT tehnologija kao sredstva za podsticanje zapošljavanja i jačanje sektora malih srednjih preduzeća je dosada pružila mnoge razloge za optimizam. Iskustvo EDC-a na drugim projektima (npr. projekat Excellence in Innovation) pokazuje da mnoga mala i srednja preduzeća spremno prihvataju ICT tehnologije ako im one donose konkretan, pozitivan uticaj na poslovne rezultate uz prihvatljive troškove.

Izazovi upotrebe ICT tehnologija

Naša istraživanja i analize su pokazala da se sektor malih i srednjih preduzeća susreće sa 4 glavna izazova kod korištenja ICT tehnologija kao sredstva za ostvarivanje konkurentne prednosti:

- **Nemogućnost pristupa produktima i uslugama iz sfere naprednih ICT tehnologija** - sektor ICT-a u BIH broji oko 300 registriranih preduzeća od kojih se većina bavi prodajom gotovih hardverskih i softverskih rješenja. Mala grupa preduzeća se bavi razvojem rješenja na profesionalnom nivou kvaliteta, a još manji broj raspolaže resursima potrebnim za uspješan nastup na stranim tržištima. Za preduzeća iz sektora ICT-a, nemogućnost pristupa naprednim tehnologijama se može manifestirati od nedostatka odgovarajuće opremljenih

poslovnih prostora do nepostojanja edukacije putem koje bi preduzeća stekla potrebne specijalističke vještine. S druge strane, preduzeća iz drugih privrednih sektora nemaju pristup produktima i uslugama koji su prihvaćeni kao globalni industrijski standardi, a pomoću kojih se može ostvariti brz i efikasan rast konkurentnosti.

- **Nekorištenje novih ICT tehnologija kao konkurentne prednosti** – za preduzeća iz sektora ICT-a ovaj problem se javlja zbog niza razloga, od neadekvatnog znanja i vještina programiranja do nedostatka tehnoloških sposobnosti potrebnih za poslovanje na stranim tržištima. Drugim privrednim sektorima nedostaje sposobnost odabira i efikasne integracije odgovarajućih ICT tehnologija u svoje poslovne procese.
- **Manjak investicija u ICT tehnologije** u sektoru malih i srednjih preduzeća ima dvostruki negativni učinak. Preduzeća iz drugih sektora ne investiraju u ICT tehnologije jer ne prepoznaju koristi i mogućnosti koje im pruža tehnologija, što dovodi do opadajuće potražnje na domaćem tržištu ICT-a. Preduzeća iz sektora ICT-a zbog toga na domaćem tržištu nemaju priliku ostvariti prihod koji bi potaknuo rast i inovativnost.
- Posljednji izazov je **nepostojanje vanjskih uticaja** izvan sfere tehnologije koji mogu dovesti do razvoja novih tehnologija ili povećane upotrebe postojećih. Na primjer, preduzećima iz sektora ICT-a su potrebne informacije o tržištu, bolja znanja i vještine iz područja marketinga i prodaje te pristup izvorima finansiranja. Preduzećima iz drugih sektora, kao npr. proizvođačima namještaja, su potrebne informacije o zahtjevima stranih tržišta i vještine potrebne za proizvodnju visokokvalitetnih produkata.

Stanje i potrebe na tržištu rada

Sposobnosti i vještine koje mladi mogu ponuditi tržištu radne snage su u neskladu sa potrebama tržišta. Iako je stopa nezaposlenosti među mladima od gotovo 50% zapanjujuće velika, nedavno istraživanje je pokazalo da 83% preduzeća u Bosni i Hercegovini nije u stanju popuniti otvorena radna mjesta jer na tržištu rada nedostaju tražena znanja, vještine i sposobnosti. Ova kriza se čak i produbljuje – uvidjevši da na tržištu ne postoje zaposlenja za koja su se obrazovali, mnogi mladi odustaju od nastavka obrazovanja i profesionalne obuke. Čini se da mnogima nije poznata činjenica da usprkos općoj stopi nezaposlenosti od oko 25%, nezaposlenih sa visokoškolskim obrazovanjem ima manje od 5%. Mladima je stoga potrebna pomoć kako bi razumjeli vezu između zaposlenja i vještina traženih na tržištu rada, a potrebna im je također i pomoć pri zapošljavanju. Neke promjene na bolje se već mogu naslutiti – mladi žele sve više informacija i podrške pri traženju zaposlenja i ulasku u preduzetništvo, a potrebe za stručnom radnom snagom od strane privatnog sektora podstiču mlade da sudjeluju u programima pripravnništva i praktične obuke.

Poslovni inovacioni centri

U sklopu projekta PI osnovat će se poslovni inovacioni centri (Business Innovation Centers - BICs) u najvećim gradovima – industrijskim centrima u BIH kao samoodrživi pružatelji usluga sa dodanom vrijednosti koje će pomoći sektoru malih i srednjih preduzeća i mladima koji ulaze na tržište rada da iskoriste ICT tehnologije kao sredstvo

povećanja konkurentnosti. Poslovni inovacioni centri će, prema uzoru na e-BIZ model, biti zasnovani na 3 glavna faktora uspjeha:

- Projektne aktivnosti će biti definirane tržišnim zahtjevima
- Aktivnosti će se izvoditi kroz javno-privatno partnerstvo
- Sve aktivnosti moraju biti samoodržive

Projekat PI će uspostaviti aktivnosti BIC-a u saradnji sa postojećim poslovnim inkubatorima i tehnološkim parkovima:

- BIT Centar Tuzla, Trg slobode 16, Tuzla, <http://www.bit.ba>
- ICBL Banja Luka, Jovana Dučića 23a, Banja Luka, <http://www.icbl.ba>

Prijedlog usluga BIC-a

U donjoj tabeli je prikazan opis usluga koje će poslovni inovacioni centri ponuditi ciljnim grupama korisnika:

Edukacija	Promocija	Umrežavanje	Informacije
<ul style="list-style-type: none"> • Napredni treninzi • Niža cijena treninga po zaposlenom 	<ul style="list-style-type: none"> • Mogućnost promoviranja preduzeća ili produkta/usluge 	<ul style="list-style-type: none"> • Stvaranje novih poslovnih prilika 	<ul style="list-style-type: none"> • Informacije i pomoć u vezi fondova EU
<ul style="list-style-type: none"> • Prilika za preduzeća - mogućnost pružanja treninga 	<ul style="list-style-type: none"> • IC Innovative IT Product Logo 	<ul style="list-style-type: none"> • Partnerstvo sa drugim preduzećima na velikim projektima 	<ul style="list-style-type: none"> • Partnerski programi - Microsoft i drugi partneri

Edukacija

Edukaciju koja će uključivati treninge i kurseve iz 3 glavne cjeline će izvoditi vanjski treneri i eksperti iz preduzeća klijenata BIC-a:

- ICT edukacija: uključuje treninge iz precizno određenih tehnoloških područja kao što su specifični operativni sistemi, baze podataka i drugi produkti, mobilne platforme, embedded sistemi, platforme za razvoj softvera, industrijski certifikati (Microsoft, Cisco i drugi), najnovija tehnološka rješenja, itd..
- Poslovna znanja: kao npr. marketing i prodaja, finansije, vođenje projekata, upravljanje kvalitetom, itd.
- Poslovne vještine: kao npr. vještine prezentiranja, timski rad, rješavanje konflikata, itd.

Glavnina usluga edukacije će biti namijenjena populaciji mladih od 15 do 35 godina starosti.

Promocija

Poslovni inovacioni centri će imati ulogu centralnog mjesta povezivanja domaćih i stranih preduzeća, gdje će preduzeća moći predstaviti i promovirati svoje produkte i usluge na domaćem i stranim tržištima. Centri će također uvesti program certificiranja inovativnih produkata i usluga razvijenih u preduzećima klijentima centara - "Innovative IT Product" logo.

Umrežavanje

Poslovni inovacioni centri će pružiti snažnu podršku umrežavanju između klijenata centara i stranih proizvođača te na taj način razvijati pogodno okruženje za stvaranje novih poslovnih prilika.

Centri će također vršiti koordinaciju između domaćih i stranih preduzeća u procesu definiranja partnerskih odnosa između za rad na velikim projektima.

Informacije

Poslovni inovacioni centri će pružiti informacije i podršku pri apliciranju za finansiranje kod potencijalnih investitora, kao npr. EC IPA fondova, start-up i venture capital fondova, poslovnih anđela, itd.

Centri će također pružiti pristup resursima svojih tehnoloških partnera:

- Dodatnim, vanjskim programima od interesa za klijente centara, kao npr. Microsoft BizSpark i DreamSpark, itd.
- Najnovijim tehnološkim produktima, razvojnim alatima, platformama itd. Preduzeća – klijenti centara će se upoznati sa najnovijim tehnologijama i na njihovom osnovu biti u mogućnosti razviti nove inovativne produkte i usluge.

Partneri projekta PI

Poslovni inovacioni centri koji će se osnovati u okviru projekta PI se oslanjaju na javne i privatne partnere kako bi se zajednički resursi maksimalno iskoristili i kako bi se ostvarila dugoročna samoodrživost centara. Privatni partneri su globalne IT korporacije kao npr. Microsoft, Cisco, HP i Oracle, te također i lokalna preduzeća iz ICT sektora. Javne partnere predstavljaju institucije vlasti, obrazovne ustanove (srednje škole i fakulteti), poslovni inkubatori i tehnološki parkovi.